

ÅRSRAPPORT 2019 FRÅ INNOVASJON NORGE TIL VESTLAND FYLKESKOMMUNE

- IN Vestland har i 2019 styrka aktivitetane retta mot internasjonale vekstbedrifter
- Vi har hatt fokus på utvikling i alle delar av Vestland, noko som framleis må prioriterast høgt
- Vi har hatt ei aukande satsing på miljøteknologi og berekraftige løysingar og dobla tilskota til slike bedrifter
- Den høge aktiviteten retta mot gründerar har halde fram med minst 400 individuelle møte i tillegg til finansiering og nettverksbygging
- Ei ny klynge, NOSCA Clean Oceans, er oppstarta og stadfester Vestland sin frå før leiande posisjon innan næringsklynger
- Vi vil karakterisere samarbeidet med fylkeskommunen som svært godt. Dette som skaper synergieffektar både for bedrifter og næringsmiljø i Vestland

1. Samla oversikt over Innovasjon Norge sin aktivitet i Vestland

a) Innovasjon Norge og Fylkeskommunane sin målsettingar

Målsettinga i oppdragsbreva frå dei to fylkeskommunane er at Innovasjon Norge skal bidra til:

- Fleire gode gründerar
- Fleire vekstkraftige bedrifter
- Fleire innovative næringsmiljø

Dette er i samsvar med Innovasjon Norge sine eigne mål.

Målgruppa for midlane frå fylkeskommunane er små og mellomstore bedrifter og entreprenørar i verkeområdet for distriktsretta investeringsstøtte.

I Hordaland har fylkeskommunen i tillegg lagt følgjande føringar i oppdragsbrevet:

- Fokus på fornybarsatsing, grønn konkurransekraft/partnerskap og klimarettatiltak
- Fokus på omstilling og nyskaping
- Midlane kan nyttas til omstilling i alle kommunane, ikkje berre i distriktskommunane
- Den årlege satsinga på entreprenørskap på kr 900 000 inngår som ein del av tilskotet på kr 23 440 000. Fylkeskommunen ynskjer at denne satsinga skal halde fram og at Innovasjon Norge skal vera det sentrale og operative organet for ei fortsatt styrking av entreprenørskapsarbeidet i fylket.
- Det er eit mål at 40% av midlane skal gå til bedrifter med kvinneleg eigar eller leiar.

I Sogn og Fjordane har fylkeskommunen i tillegg lagt følgjande føringar i oppdragsbrevet:

- Verdiskapingsplanen for Sogn og Fjordane skal vera førande for Innovasjon Norge Sogn og Fjordane sine aktivitetar og prioriteringar i 2019.
- Vi skal også gjera særlege regionale tilpassingar i forhold til reiseliv, energi, sjømatnæringane, kommuneretta næringsutvikling, kulturnæringar, geografi og kvinner.

Innovasjon Norge Hordaland og Sogn og Fjordane har arbeidd godt saman med fylkeskommunane for å bidra til auka verdiskaping i heile fylket. Midlane vert brukt til innovative prosjekt, internasjonalisering, nettverksbygging og kompetanseheving. Vi kan syne til gode resultat som fører til fleire arbeidsplassar og betre økonomiske resultat.

b) Midlar frå Innovasjon Norge til næringslivet i Vestland dei siste tre åra

Tabellen nedanfor syner samla lån og tilskot frå Innovasjon Norge til næringslivet i Vestland i perioden 2017-2019. Midlane frå fylkeskommunane inngår i denne oversikten.

Verkemiddel (mill kr)	2017	2018	2019
Tilskot	415,3	434,2	440,4
Lån/garanti	878,8	661,9	543,4
SUM	1 294,2	1 096,1	983,8

Både søknadsinngangen og samla løyving har vore noko lågare i 2019 samanlikna med føregåande år. Heile nedgangen skuldast færre lån til fiskeflåten. Når det gjeld tilskot, så er det ein svak auke.

2. Oppfølging av oppdraget frå fylkeskommunane i Hordaland og Sogn og Fjordane

a) Rammer og forbruk av finansielle verkemidlar, 2019:

Disponible rammer for regionale utviklingsmidlar 2019. Kap 551.60, 61 og 62 (sum i mnok):

	Hordaland			Sogn og Fjordane		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Tildelt ramme	23,6	23,4	23,4	40,0	27,6	27,6
Overføring og annullering	12,7	11,4	7,2	6,9	7,4	5,5
Sum til disposisjon	37,8	34,8	30,6	46,9	35,0	33,1

Ramme: Kap 551.60, 61 og 62 (sum i mnok)

Begge fylka brukte heile den tildelte ramma for 2019 til tilskot og tapsfond, og i tillegg delar av dei overførte og annullerte midlane.

Sum løyving av regionale utviklingsmidlar, fordelt på ordning. Kap 551.60, 61 og 62 (sum i mnok):

Verkemiddel	Hordaland			Sogn og Fjordane		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Risikolån	22,5	2,5	1,8	44,5	31,9	49,8
Distriktsutviklingstilskot	23,3	25,7	20,8	26,3	23,2	23,4
Garanti for lån	2,2	0,8	0	2,5	0	0,3
Etablerartilskot	5,2	1,8	1,3	5,9	5,8	1,8
Kompensasjon for auka arbeidsg.avgift (post 61)	0	0	0	1,1	0,1	1,7
SUM	53,5	30,7	23,8	80,3	61,0	77,0

Løyvingane i Hordaland var litt lågare enn tidlegare år, særleg gjeld dette risikolån. For Sogn og Fjordane er tendensen motsett, der det var det ein kraftig auke (57 %) i låneløyvingar.

Løyving til kvinner, Vestland, regionale utviklingsmidlar (i MNOK),

År	Lån og garanti	Tilskot	Sum
2017	0	12,8	12,8
2018	2,5	16,2	18,7
2019	5,0	20,9	25,8

44% av tilskota er kvinnerretta. Dette er ein god auke frå tidlegare år.

b) Fordelt på satsingar – Vestland (i MNOK)

Fylkeskommunalt oppdrag, midlar pr satsingsområde, 2019 (mnok)

Satsing	Lån og garanti	Tilskot	Sum
Energi og miljø	0	4,8	4,8
Helse	1,8	5,7	7,5
Landbruk	12,2	10,1	22,3
Marin	28,6	9,0	37,6
Maritim	0	0,1	0,1
Olje/gass	1,5	3,2	4,7
Reiseliv	1,0	8,7	9,7
Anna	6,8	7,4	14,2
Sum Vestland	51,9	49,0	101,0

Matproduksjon innan marin næring og landbruk var dei desidert største bransjane, med 40% av tilskota og 60% av låna. Mykje av desse midlane er knytt opp til miljø og klima, men og til effektivisering. I høve til tidlegare år har det vore ein nedgang i løyvingar til reiseliv.

c) Fordelt på regionar – Vestland

Fylkeskommunalt oppdrag, midlar pr region 2019 (mnok)

Region	Lån	Tilskot	Sum
Sogn og Fjordane	0	0,6	0,6
Nordfjord	3,7	9,8	13,5
Sunnfjord	20,0	4,4	24,4
Sogn	26,4	12,2	38,5
Sum Sogn og Fjordane	50,1	26,9	77,0
Hordaland	0	1,1	1,1
Sunnhordland	0	3,7	3,7
Bergen	0	0	0
Hardanger	0	11,5	11,5
Voss	1,8	4,1	5,9
Osterfjorden	0	0	0
Nordhordaland	0	0,8	0,8
Bjørnefjorden	0	0,7	0,7
Vest	0	0	0
Sum Hordaland	1,8	22,1	24,0
Sum Vestland	51,9	49,0	101,0

I Hordaland har Hardanger fått omlag halvparten av midlane. Dette er omlag som dei to føregåande åra. Det har òg vore ein del gode prosjekt frå Voss og Sunnhordland. Dei andre regionane har få distriktskommunar, og har dermed fått lite midlar.

I Sogn og Fjordane er det bedrifter i Sogn som har fått mest støtte. Når det gjeld kommunane, så er det Vågsøy, Askvoll og Lærdal som har fått mest.

Hordaland - Særlege fylkeskommunale oppdrag og satsingar

Fleire gode gründerar

Innovasjon Norge har på oppdrag frå Hordaland Fylkeskommune hatt ei særleg koordinerande rolle innan entreprenørskapssatsinga i Hordaland. Vi opplever at satsinga på dette feltet framleis utviklar seg positivt, og vi har eit svært godt samarbeid med både gründermiljø, næringshagar, offentlege næringsutviklarar, bankar og investormiljø. Vi vil spesielt dra fram samarbeidet med lokale aktørar, inkludert 1. linjetenesta i fylket.

Vi arrangerte i alt 12 «Fra ide til marked»-seminar i Hordaland med til saman over 200 deltakarar. Det vart gjennomført ca. 250 «lynsamtalar» med deltakarane for å gje råd og rettleiing knytt til vidare utvikling av deira idè og eventuell søknad til Innovasjon Norge. Mange av desse seminara vart arrangert rundt i fylket, i nært samarbeid med lokale aktørar.

Selskap som har gjennomført marknadsavklaringsfasen vert invitert til «Monday pitch», der kunden gjev ei oppdatering av status i prosjektet og utviklinga i selskapet, samtidig som vi diskuterer vidare løp og finansiering frå Innovasjon Norge. Vi gjennomførte omlag 100 slike møte i 2019.

I 2019 fekk 29 gründerar tilbod om ein håndplukka mentor som medfører 30 timar med gratis rådgjeving. Vi finansierte også 19 «Springbrett» i samarbeid med Connect Vest-Norge, som skal gjera gründerane betre rusta til å hente inn investorkapital i tidleg fase. Dessutan rekrutterte vi 8 gründererselskap til å delta på våre internasjonale akselerator-programmer i Silicon Valley, New York og London.

Vi hadde ei god utvikling i «Innovasjonsuken OPP», med rekordhøg aktivitet og over 85 registrerte arrangement på 50 ulike lokasjonar. Av desse vart 15 arrangement gjennomført rundt omkring på Vestlandet, med Kapitaldagen i Førde som eit av høgdepunkta.

Startup Extreme vart arrangert for 5. gong, og denne gongen fullt og heilt på Voss under Ekstremsportveko med heile 755 deltakarar. Mellom anna deltok meir enn 310 gründerar, 158 investorar og 16 ulike nasjonale og internasjonale media-aktørar. Vi haldt og fram det gode samarbeidet i «Inunet» i 2019, og utvida nettverket til å inkludere inkubatorar og næringshagar i Sogn og Fjordane.

Vi hadde også i 2019 god aktivitet i «LivOGLyst»-programmet. Den tradisjonelle «Kom-an»-konferansen vart hausten 2019 erstatta av ein ny, felles konferanse på Voss som kick-off for næringsutvikling i nye Vestland fylke, arrangert av Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommunar.

Fleire vekstkraftige bedrifter

I 2019 har vi også hatt fokus på å motivera og førebu bedrifter på internasjonal satsing. Over 200 relevante personar har delteke på våre populære «GoGlobal»-arrangement. Dette er raske og informative frukostmøte om konkrete utsikter for forretning i eit spesielt land. For dei selskapa som har eit tydeleg ynskje om, og har ressursar til vekst, tilbyr vi kurset «Internasjonaliserings-workshop». Kurset er eit opplegg over to dagar, der bedriftene etter avslutta kurs har ei skisse til plan for si satsing i utlandet og har møtt fleire av Innovasjon Norge sine rådgjevarar på utekontora. I 2019 var 30 unike selskap med på «Internasjonaliserings-workshop».

Vi har som vanleg rekruttert selskap frå fylket til våre internasjonale vekstinkubatorar i Silicon Valley og London, og til vårt vekstprogram i New York. Desse får vi svært gode tilbakemeldingar på. Til dømes uttaler Egil Mundal (dagleg leiar i Rocketfarm i Sogndal som deltok i 2019) at dette var det beste programmet han nokon gong hadde vore med på.

Vi har og starta eit program for å auke vår eigen kompetanse på kapitalinnhenting i bedriftene sine ulike fasar. Dette er kunnskap som vi ser at kundane våre ofte treng og som vi bør kunne meir om.

Vi har saman med 80 bedrifter i Vestland arbeidd aktivt med våre utekontor for å hjelpe med internasjonalisering og eksport. Europa er viktigaste marknad, med Tyskland som den største. Vi har ambisjonar om å ytterlegare styrke denne innsatsen i 2020

EU-rådgjevartenesta til Innovasjon Norge har som mål å gje råd og støtte til bedrifter som er aktuelle for støtte frå «Horizon 2020». Gjennom KD har Innovasjon Norge og fått tildelt midlar slik at dei fleste klyngene no har fått eigen EU-rådgjevar, og dermed har kunna arbeidd endå breiare i «Horizon 2020». Dette har resultert i fleire innvilga prosjekt. T.d. har NCE Maritime Clean Tech fått 100 MNOK til brenselcelle og NCE Media 17 MNOK til kunstig intelligens.

Eit mål er å aktivere flest mogeleg relevante kompetansmiljø inn mot «Horizon 2020». EU-rådgjevar har difor vore aktiv i Hordaland Fylkeskommune sitt FoU-forum, Horizon Vest, Horizon 2020 Helpdesk og EU-rådgjevarnettverket, der samarbeid med UH-sektoren har vore viktig. Fokus har likevel vore på 1:1 rådgjeving mot bedriftene. I 2019 søkte åtte bedrifter støtte gjennom European Innovation Council og for første gong kom ei bedrift i Hordaland igjennom nålauga i «SME instrumentet fase 2» (no EIC Accelerator). Det var Kitemill som fekk tildelt 24 MNOK til «Europeisk høgdevindkraftprosjekt».

I Hordaland har vi hatt to omstillingsprosjekt under arbeid i 2019:

«SNU 3.0 Bærekraftig vekst og omstilling», der IN i 2019 fekk løyvd kr 2 370 000 frå fylkeskommunen til berekraftig omstilling og vekst i bedrifter, primært innan havnæringane. Innovasjon Norge vil gjennom heile prosjektet samarbeide med andre aktørar som Connect, VIS, klyngene og næringshagane. Prosjektet blir avslutta i Q4 2021.

«SNU digitalt», der vi har prøvd ut «digitaliseringsmentor» med 10 timar og sett at dette er for få timar til å gje nok utbyte. Vi vil difor vidareføre arbeidet med mentor for digitalisering i SNU 3.0.

Fleire innovative næringsmiljø

IN har revidert klyngeprogrammet gjennom 2019, og utlysinga i haust gjaldt opptak til det som no heiter Arena og Arena Pro. Programma varer 3/5 år, og det kan ikkje gjevast driftsstøtte frå programmet etter til saman 8 år. NCE er fjerna som eige nivå i programma.

Hausten 2019 leverte vi til departementet eit framlegg om eit nytt program for såkalla modne klynger. Føremålet med dette er å kapitalisere på dei beste klyngene etter at dei har gått ut av klyngeprogrammet, ved å tilby kompetanse og finansiering til definerte prosjekt der klynga er ein naturleg prosjekteigar. Vi ventar ei tilbagemelding på dette i fyrste halvår 2020.

Innovasjon Norge har i 2019 lansert ein lærings- og utviklingsplattform som er eit kompetansetilbod til både nye og modne klynger og i tillegg til nye nettverksinitiativ i ein tidleg fase (modul 1). Tilbakemeldinga er at beslutningstakarane opplevde at klynger som hadde gjennomført modul 1 før dei søkte klyngeprogrammet, var betre kvalifisert enn andre. Kompetansetilbodet er også teke svært godt imot hjå nettverka og vi har alt etterspørsel frå fleire nettverk i 2020.

Hordaland har markert seg når det gjeld tal næringsklynger, og vi opplever at dei mange klyngene her stimulerer til stadig nye initiativ. I 2019 har vi hatt sju aktive klynger i Hordaland: GCE Ocean Technology, NCE Tourism, NCE Seafood Innovation, NCE Media, NCE Maritime CleanTech, NCE Finance Innovation og NOSCA Clean Oceans. Sistnemnte vart teke opp i klyngeprogrammet i november 2019, etter å ha gjennomført kompetansetilbodet for tidlegfasenettverk. Ytterlegare to nettverk søkte om opptak til klyngeprogrammet; PropTech Innovation og Norwegian Game Tech Arena, men desse nådde ikkje opp i den nasjonale konkurransen om Arena-status. Vi ventar at begge desse vil søkja på nytt i 2020. NCE Tourism gjekk ut av klyngeprogrammet hausten 2019 etter 10 år som NCE, og det har ikkje vore grunnlag for vidare drift av klynga etter dette.

Vi opplever samarbeidet med Fylkeskommunen som godt, og ser frem til vidare tett koordinering knytt til nye initiativ og søknader om opptak i klyngeprogrammet.

Energi og maritim

Vestland er langt framme internasjonalt i utvikling av nye energiløysingar for maritim sektor, og mykje av satsinga på energi er knytt til maritim sektor.

Innovasjon Norge Vestland har i 2019 medverka til å realisera forskning og utvikling av utsleppsfrie framdriftssystem for skip og båtar. Vi vil nemne medverknad til finansiering av ein ny batterifabrikk (Corvus Energy AS) i Bergen, utvikling av leveransekjede for produksjon av grøn flytande hydrogen for snøggbåtar, ferjer, lasteskip og cruiseskip (Pilot-E prosjekt med BKK AS i spissen for 8 samarbeidspartnarar), og utvikling av brenselceller med utsleppsfri ammoniak som energiberar (Clean Ammonia Power-prosjektet v/Prototech AS og Wärtsilä AS).

Klynga NCE Maritime Clean Tech, har saman med eit konsortium på 13 nasjonale og internasjonale bedrifter fått tilskot frå EU til å oppskalera og ta i bruk brenselcellene som skal utviklast i Clean Ammonia Power-prosjektet.

I nærskipfartsflåten er det aukande fokus på grønne løysingar. Dette skuldast m.a. nye strenge IMO-krav, der transportsektoren skal redusera sine utslepp med 40 % iht. nivået i dag. Lastebåteigarane har og eit auka fokus på å få ned CO₂-avtrykket på sine varer i heile verdikjeda. Fleire reiarar har difor kontrahert nye og meir miljøvenlege skip. Skipa skal ha meir energieffektive skrog og det skal installerast både batteriløysingar, landstraum og elektrisk gravemaskin.

Interessa for finansiell medverknad frå Innovasjon Norge har vore god, med ein liten nedgang i 2. halvår 2019, og er no på veg oppover att. Vi forventar god aktivitet i 2020 innanfor dette segmentet. IN Vestland har saman med Norges Forskningsråd og Enova løyvd pengar til BKK AS og partnarar til utvikling av utslippfrie byggje- og anleggsplassar (Pilot E prosjekt). Vi har gitt støtte til mobiliseringsaktivitetar og byggjeprojekt innanfor biogass og bioenergi.

Marin

Marin sektor er stor i Hordaland og Innovasjon Norge har mange kundar og eit stort låneengasjement. Arbeidet har vore retta mot meir berekraftig fiskeri og havbruk, og teknologi som løyser miljø- og helseutfordringar i havbruksnæringane. Vi har mellom anna støtta prosjekt for utvikling av verdikjeda for fiskeslam, utvikling av produsentnettverk, hausteteknologi og prosessteknologi av tare. Det er også gitt støtte til utvikling av rådgjerder mot lakselus basert på lyd og prosjekt som kan føre til lengre haldbarheit av fisken og dermed meir transport med båt i staden for fly.

Innan tradisjonelt fiske har vi støtta prosjekt som omhandlar fangstteknologi innan linefiske og eit bedriftsnettverk for utnytting av mesopelagiske fiskeressursar. Innovasjon Norge bidreg i stor grad med lån til fiskeflåten, både til små kystfartøy og til havfiskefartøy. Hordaland hadde ein auke i porteføljen i 2019, og IN Vestland står for over 1/3 av fiskeflåtefinansieringa i Innovasjon Norge.

Reiseliv

Merket for Berekraftig Reiseliv er starta opp på Voss, i Sunnhordland og i Bergen. Vi er nøgde med at vi har fått en stor del av dei tilgjengelege prosjektmidlane, og at det er så mange prosjekt i vår region. Vi er med i styringsgruppa for prosjektet på Voss.

Kompetanse: Vi har finansiert fleire reiselivskurs frå vår kursportefølgje, både som følge av satsinga på Berekraftig Reisemål, gjennom NCE Tourism Fjord Norway og i samarbeid med reiselivslag. Accel Explore (eit accelleratorprogram for opplevingsbedrifter) vart gjennomført på Voss, og vi starta rekrutteringa til «Global Growth Scandinavian Tourism» med fokus på berekraft og opplevingsturisme. Programmet vert gjennomført i 2020.

Grüne Woche (IGW): I 2019 har vi delteke i planlegging, oppstartmøte, handsama søknad frå Fylkesmannen, og støtta bedriftene frå heile Fjord Norge i samband med messa i januar 2020. Vi har samarbeidd med IN sine utekontor om oppfølging av turoperatørar innan møte/-arrangement, ifm anbud på Bergensbanen, "Masterchef"-TV-program i Bergen og med eit sjøaure-prosjekt (saman med Agder-kontoret). Vi bidrog med informasjon om reiselivs-bedriftsnettverka og kontakt til enkeltbedrifter for B2C, B2B og media/influencers for eit nærmarknadsprosjekt. Her var det og eit samarbeid med destinasjonsselskapa. Vi har òg delfinansiert 6 nye prosjekt innan gardsturisme

Landbruk

Dei to hovudfokusområda i 2019 var omlegging frå båsdrift til lausdrift i mjølkeproduksjonen og auke av fruktproduksjonen. Vi har auka arbeidet for gode klimaløysingar, mellom anna innan bioenergi, biogass og bruk av meir tre i byggenæringane.

Av andre mobiliserande tiltak kan nemnast ulike informasjonsmøte for husdyrbønder og fruktdyrkarar, kurs for landbrukskontora i kommunane, mobilisering av vekstbedrifter innan matforedling informasjon til unge bønder og mentorpar, møte med landbruksplanleggjarane, deltaking på Grune Woche og på ulike møter i «LivOgLyst»-programmet.

Vi har hatt tett og eit godt samarbeid med den utvida landbrukspartnerskapen i Hordaland, og i tillegg særleg med kommunane, Storfeprojektet i Vestland, Tine, Nortura, Norsk landbruksrådgiving og fruktlagera.

For ytterlegare informasjon syner vi til landbruksdelen i årsmeldinga nedanfor.

Sider frå Hardanger - Alde

Media og kulturbasert næringsliv

Media City Bergen har gjennom klyngeprosjektet NCE Media hatt stor aktivitet i 2019 og markerer seg og bransjen både nasjonalt og internasjonalt. Det er no ca. 100 medlemmer i klynga. Bedriftene har god utvikling og det skjer stadig innovasjonar. Fleire av desse har fått støtte frå IN til innovasjon, vekst og internasjonalisering. Klynga har i samarbeid med utdanningsinstitusjonane etablert fleire nye utdanningsprogram. Det er etablert eit kognitivt senter i Medielaben og dei har fått EU støtte til eit europeisk samarbeidsprosjekt innan AI (kunstig intelligens). UiB har inne ein søknad til NFR om å få SFI (Senter for forskningsdrevet innovasjon). Dette er det store forventningar til, noko som vil kunna styrkja samarbeidet mellom forskning og bedriftene ytterlegare.

IN har på oppdrag av kulturdepartementet eit eige program for kulturell og kreativ næring. Her vart det hausten 2019 starta opp eit internasjonaliseringsprogram for musikk – «musikk ut i verden». Det var stor interesse for programmet og ein av åtte deltakarar kjem frå Bergen. Det er gitt midlar til eit klynge-forprosjekt til musikkbransjen, men her vart det konkludert med at det ikkje er grunnlag for å gå vidare. Det vart og løyvd støtte til eit forprosjekt bedriftsnettverk innan mote/design, der 6 bedrifter deltek førebels. Spelbransjen har vore aktive og samla seg for å få etablert ei klynge.

c) Sogn og Fjordane - særlege fylkeskommunale oppdrag og satsingar

Fleire gode gründerar

Vi har gjennomført seminaret «Frå Ide til marknad» til saman 5 gonger i 2019, på Sandane, Florø, Sogndal, Stryn og Førde. Møta blir haldne i samarbeid med lokal førstelinjeteneste. Omlag 80 deltakarar var med på arrangementa. Dette er på same nivå som i 2018 og dei fleste av desse var gründerar. «Frå ide til Marknad» er Innovasjon Norge sitt tilbod til tidleg-fase-gründerar. I tillegg til god informasjon til etablerarar, ser vi at dette tiltaket er viktig for eit godt samspel med lokal førstelinjeteneste og inkubatorane.

Gründerfinansieringa var på same nivå som i 2018. Til saman vart det innvilga 6,7 MNOK i etablerartilskot i 2019 og 2,7 MNOK i oppstartslån. På kompetansesida vart det gjennomført 4 Springbrett og løyvd 3 tilskot til bruk av Mentor.

Fleire vekstkraftige bedrifter

Kunnskapsintensiv sektor er prioritert, då desse bedriftene vert vurdert som ekstra viktige for fylket som bidragsytar inn mot anna næringsliv. Dei representerer også viktige arbeidsplassar for ungdom og for tilflyttarar og tilbakeflyttarar. Det er mykje spennande som skjer i fylket i denne sektoren og vi kan trekkje fram desse miljøa/bedriftene som har fått støtte i 2019; Haptic AS, Dimeq AS, Eduplaytion AS, Paneda AS, Rocketfarm AS, Pocket ID AS og Lytt AS. Det har vore ei god auke i tilskotsløyvingar til kunnskapsintensive tenesteytande bedrifter.

For å få til auka bruk av FoU i næringslivet har det vore arbeid med å få til ei tettare kopling og samhandling mellom verkemiddelapparatet, forskingsmiljøa og næringslivet. Av prosjekt Innovasjon Norge har vore involvert i 2019, vil vi trekkje fram følgjande:

- «Hub for Ocean»; klynge-satsing for å byggje opp ei verdikjede for hydrogensatsing
- FoU-aktiviteten i bedriftsnettverka Akvahub med Bulandet Miljøfisk og marint forskingsmiljø i Bergen
- Outdoorhealth Network, der Vestlandsforskning og Høgskulen bidreg aktivt
- Industri 4.0 prosjektet der bedriftene jobbar tett på skule, universitet og forskingsmiljø; mellom anna Sintef og NTNU

- Måløy Marine Ressurssenter fekk utviklingsmidlar til forskingsstiftelse etablert i samarbeid mellom bedrifter, NMBU og Måløy Vidaregåande skule.

IN Vestland arrangerte også i 2019 kapitaldag i Førde for bedrifter frå fylket med kapitalbehov ift å realisere ynskt vekst. Vi samarbeidde med NHO, Aksello, Sogn og Fjordane Næringsråd og Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane – i år som i fjor - for å få størst mogeleg tyngde i mobilisering og gjennomføring av arrangementet. Fokuset var regionale kapitalmiljø, og korleis ekstern kompetent kapital kan vera motor for vekst og utvikling. Ulike investormiljø fortalde kva dei ser etter/vektlegg, og investorklare bedrifter fekk presentere seg for investormiljøa i etterkant. Påmeldinga til arrangementet var også i år god, omlag 80 deltakarar og desse representerte ei god breidde av næringslivet i fylket.

Fleire innovative næringsmiljø

Innovasjon Norge prøver å stimulera til meir nettverkssamarbeid gjennom bedriftsnettverksverkemidlane og fylkeskommunale distriktsmidlane. Det var 10 aktive bedriftsnettverk med ca. 100 deltakarar i Sogn og Fjordane i 2019, men ingen nye vart sett i gang. Over halvparten av nettverka er relatert til reiseliv. Resten fordeler seg på næringane havbruk, digital trykk, prosessindustri og rådgjeving innan grønne og energieffektive løysingar. I tillegg er det nye kompetansetilbodet for tidlegfasenettverk (modul1) teke i bruk for 3 nettverk i 2019.

Arenaklynga Ocean Hyway Cluster vart teke opp i klyngeprogrammet i 2018 som den første klynga frå Sogn og Fjordane. Den er teke opp i Arena-programmet for 3 år, og kan deretter søkje Arena Pro-status, dersom at dei har forventa utvikling. Vi vil følgje dei tett i åra framover.

Reiseliv:

I 2019 har IN Vestland prioritert fylgjande tiltak i Sogn og Fjordane:

- Bygg bedrift – eit program med mål om at små reiselivsaktørar skal kunne byggja opp ei lønsam bedrift. 12 aktørar fullførte programmet
- Konferansen Fjordane frå bre til hav - i samarbeid med fylkeskommunen med tema «Suksessfaktorar for heilårsturisme». Det var 130 deltakarar som gav gode tilbakemeldingar.
- Samling for aktørar i reiselivsnettverk. Tema var FoU i reiselivet og opplevingsturisme. I Sogn og Fjordane er det pr i dag 7 aktive bedriftsnettverk.

Andre sentrale aktivitetar og prosessar var IN-kurs for reiselivet (3), Masterplan Sognefjord, Forskningsprogram for reiseliv og revitalisering av Selja Kloster. I tillegg så følgjer vi arbeidet med cruisestrategi og scenaristudiet for Vestlandet.

Energi

Bruk av miljøteknologiordninga har auka kraftig i 2019 og mange av prosjekta er energiretta. Tibber AS fekk mellom anna innvilga 13,5 MNOK til utvikling av digital plattform for etablering av kommersiell teneste som skal tilby forbrukarflexibilitet i energimarknaden. Evoy AS har i 2019 mottatt to rundar med tilskot frå Miljøteknologi-ordninga til utvikling av batteridrivne framdriftssystem for utsleppsfrie, hurtiggåande småbåtar. Norsun AS i Årdal har også fått miljøstøtte til vidareutvikling av produksjonen i Årdal.

Arena-klynga Ocean Hyway Cluster har gjennomført første driftsår og fått innvilga støtte til år 2. Klynga femner om bedrifter som er kopla opp mot hydrogenbruk i dei havbaserte næringane. Føremålet med satsinga er å arbeide for at Norge vert leiande i verda på bruk av hydrogen som energiberar.

Norsun AS, Produksjon av solceller i Årdal

Frå Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket er det løyvd støtte til eit forprosjekt for varmesalsanlegg, og ein forstudie for etablering av biogassanlegg på gardsnivå. Det er ytt støtte til mobiliseringsaktivitetar innanfor bioenergi. Prosjektet er ei samfinansiering mellom fylkeskommunen og Innovasjon Norge, der det er sett av midlar til informasjonsmøte og oppfølging av inntil 12 gardsbruk med gjennomføring av forstudie.

Sjømatnæringane

Med bakgrunn i gode lakseprisar og utfordringar med å oppnå volumauke i sjø, har planar for oppdrett på land og oppdrett i lukka anlegg i sjø, auka dei siste åra. Problem med lakselus og sjukdom i opne anlegg gjer at det i næringa har vore stabilt svinn i storleik 30 prosent (dødelegheit og destruksjon) under smoltproduksjon og 14-20 prosent dødelegheit i sjø, i løpet av dei siste 10 åra. Produksjonskostnadene har auka dramatisk og er no på eit historisk høgt nivå, samt at tildelingar av konsesjonar i sjø er svært avgrensa.

Innovasjon Norge er involvert i fleire utviklingsprosjekt som har som mål å gjere det mogeleg å drive oppdrett i meir kontrollerte former i lukka system, anten på land eller lukka i sjø/til havs. Eit av desse prosjekta er Bulandet Miljøfisk AS sitt pilotprosjekt lokalisert på Bulandet i Askvoll kommune. Dette prosjektet fekk ei samla finansieringsramme frå Innovasjon Norge på 43 MNOK i 2019.

Med bakgrunn i dei mange initiativa som no er på berekraftsutfordringane innan akvakultur, har Innovasjon Norge i 2019 vidareført finansiering av bedriftsnettverksprosjektet gjennom selskapet Akvahub i Hyllestad. Dette er eit nettverk med betydeleg kompetanse innan akvakultur, som til dømes fiskehelse, teknologi, marin biologi mm og med kopling til det marine kompetansemiljøet i Bergen. Innovasjon Norge opplever at det kjem opp mange, både parallelle og ulike initiativ, og at det er behov for ei sterk koordinering. Mange enkeltaktørar har gode prosjektidear, men manglar tilstrekkeleg kunnskap og kapital til å realisere. Sterkare koordinering og samarbeid på tvers skal bidra til sterkare gjennomføringskraft, både med omsyn til kapital og kompetanse.

Innovasjon Norge har også delteke med finansiering i oppstart av Stiftelsen Måløy Marine Ressurssenter. Målet er innan september 2020 å ha designa og testa ut forretningsmodellar og tenestedesign for leveransar innan studentprosjekt, forskingsprosjekt og minimum to planlagde FoU infrastrukturar. Måløy Marine Ressurssenter er eit samarbeid mellom bedrifter i Måløy-regionen, NMBU og Måløy Vidaregåande skule.

I 2019 har det vore sær s låg etterspurnad etter flåtelån, men lønsemda innan flåten har vore god med høge prisar på råstoffet og gode fangstinntekter til reiarlaga. Stortingsmelding om nytt kvotesystem for fiskeria vart lagt fram i 2019. Meldinga har skapt noko usikkerheit kring rammetilhøva for næringa og investeringar kan ha blitt utsett til meldinga er handsama politisk. Kvotepriane ser ut til å ha stabilisert seg i løpet av 2019 og IN forventar auka etterspurnad etter flåtelån inn i 2020.

Kommuneretta næringsutvikling

IN er rådgjevar for førstelinjetenesta i kommunane når det gjeld handtering av kommunale næringsfond. Vi har også bidratt i samband med opplæring for kommunane når det gjeld sakshandsaming av næringsfondssaker.

Lærdal kommune har avslutta det 6-årige omstillingsprogrammet i starten av 2019. Det er gjennomført sluttevaluering programmet. Programmet nådde ikkje sine mål om demografisk utvikling og nye arbeidsplassar. På den andre sida har næringslivet si evne til utvikling styrkja seg ved at mange bedrifter har gjennomført interne utviklingsprosjekt og delteke i kompetanseprosjekt.

Regional omstilling er langsiktig satsing og resultatata kjem ofte etter mange år. Eit prosjekt som det har vore arbeidd lenge med i omstillingsperioden er Lærdal Grønt AS sine planar om eit felles mottaksanlegg for frukt, bær og grønsaker på Håbakken, sjå kap 3 h. No er dette finansiert og kjem til å bli realisert.

Kulturnæring

Etter at Innovasjon Norge sitt kompetanseprogram «Bygg bedrift for kultur- og kreative næringar» i Sogn og Fjordane vart avslutta i 2018, har nokre av desse bedriftene i ettertid innleia eit visst samarbeid. Det var derimot ein svært tung prosess med å få rekruttert deltakarar til dette programmet. Grunnlaget for å få etablert eit eige bedriftsnettverk innanfor denne bransjen synest vera svakt, då dei fleste av desse bedriftene er svært små og har for liten fokus på næring og det manglar difor aktørar som kan ta leiarskap i eit eige bedriftsnettverk. IN har difor heller oppfordra bedrifter innanfor kulturnæringane til å delta i eksisterande bedriftsnettverk innanfor reiseliv her i fylket.

d) Døme på bedrifter som har fått støtte

Rocketfarm AS – robotisering

Rocketfarm AS utviklar software for robotar som skal effektivisere industrien. Teknologien har fått god respons internasjonalt. Selskapet har jobba med robotikk sidan 2012, og har heile tida hatt fokus på å forenkle prosessen og redusere risikoen ved å ta i bruk robotteknologi i industribedrifter. Softwarekomponentane vert selt til systemintegratørar, som brukar desse i ei totalløysing til industrikundar.

Rocketfarm har spesialisert seg på å utvikle software for samarbeidande robotar, som heiter cobots på fagspråket. Dette er robotar som kan samhandle med menneske, og robotar som menneske trygt kan jobbe i nærleiken av.

Rocketfarm har nytta seg av fleire av IN sine tenester som mellom anna kompetanseprogram for oppstartsbedrifter i New York. I 2019 fekk dei eit distriktsretta risikolån på 5 MNOK for å ta sats internasjonalt.

Sykkelturisme Myrkdalen

Myrkdalen Sport og Skiutleie har bygd seg opp som nytt senter for utleige av sykklar og sykkelutstyr og satsar vidare. Innovasjon Norge har difor gitt tilskot til ei auka sykkelsatsing i Myrkdalen. Tilskotet vil medføre ei total investering på 10 MNOK. Det vil bli utvikla og bygd ulike sykkeltilbod/anlegg som «pumptrack» og «Skill Course» som både er eit tilbod i seg sjølv, men også for kundar som vil førebu seg på vanskelegare stisykling. Anlegget er m.a. brukt til å arrangera sykkelfestival for barn og tilbod innan teknikkurs, landevegssykling, terrengsykling og elsykkel. Myrkdalen Hotel har med dette fått auka trafikkgrunnlag og har opna afterski-restauranten også om sommaren. I tillegg er det etablert ein ny kafe midt på torget som får heilårsdrift. Tilskotet vil medverka til etablering av minst 6 heilårs arbeidsplassar, og er ein del av Voss si satsing på å posisjonera seg som «sykkelbygd».

3. Oppfølging av Landbruksoppdraget

a) Kort om IBU-midlane og fylkesvise føringar

I oppdragsbrev frå Landbruks- og matdepartementet datert 29.01.2019 fekk Innovasjon Norge i Vestland tildelt samla 82,7 MNOK til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlar). I brev av 12.08.19 prioriterte Fylkesmannen i Vestland fordeling av midlane til ulike produksjonar og regionar, sjå tabell b) nedanfor. Fylkesmannen la til grunn at dei nasjonale føringane skal følgjast, men prioriterte frukt- og grøntnæringa og omlegging til lausdrift på bruk med 15-30 kyr. Lønnsinntekt skal vurderast i samband med gjennomføringsevne og totaløkonomi til søkjaren.

b) Resultatmål, IBU-midlar

Resultat i høve til Fylkesmannen sine budsjettmål:

Produksjon	Hordaland		Sogn og Fjordane	
	Budsjett	Løyving	Budsjett	Løyving
Mjølkeproduksjon	18,0	24,0	26,0	25,5
Andre husdyr	5,5	10,1	10,0	8,0
Frukt og bær	6,0	7,3	5,0	5,0
Gjødsellager	1,0	0	2,0	0
Nye næringar	5,0	2,8	4,0	4,5
Sum	35,5	44,2	47,0	43,0

I Hordaland vart det brukt over 20% meir tilskot enn planlagt, i hovudsak overførte og annullerte midlar frå året før. Auken var størst innan mjølkeproduksjon og ammekyr, medan det vart brukt lite midlar til nye næringar. I Sogn og Fjordane var måloppnåinga fordelt på produksjonar svært god, men det vart brukt litt mindre midlar enn planlagt.

c) Saker og løyvingar pr produksjon, IBU-midlar

	Sogn og Fjordane			Hordaland		
	Tal saker	Tal daa	mnok	Tal saker	Tal daa	mnok
Mjølkeku	19		25,5	18		24,0
Omlegging til lausdrift	8		19,7	9		17,7
Mindre prosjekt	4		4,2	8		5,9
Generasjonskifte	3		1,6	1		0,5
Andre husdyr	9		8,0	12		10,1
Ammeku, storfekjøtt	6		5,1	9		8,3
Geit	1		0,2	2		1,4
Svin	1		2,0	0		0,0
Egg	1		0,7	0		0,0
Generasjonskifte	1		0,2	1		0,3
Gjødsellager	0		0,0	0		0,0
Frukt og bær	14	118,2	5,0	37	282,4	7,3
Eple	10	97	2,6	27	208,6	5,1
Plomme	2	6,7	0,1	6	49,8	1,0
Pære	1	5	0,1	1	3,8	0,3
Moreller				3	20,2	0,9
Aprikos	1	2,7	0,1			
Bringebær	1	6,8	0,1			
Andre tiltak	1		2,0			
Nye næringer	14		4,6	23		2,8
Sum	56		43,0	90		44,2

IN fekk inn relativt få saker som gjaldt omlegging til lausdrift i 1. og 2. tertial. Årsaka var truleg uro knytt til utfasing av Jarlsberg-osten og dermed reduserte mjølkekvotar, men òg knytt til innføring av eit nytt tilskot til trebygningar frå 2020. På slutten av året tok søknadsinngangen seg opp att. Eit resultat på 17 ombygde mjølkefjøs er litt for lite på lengre sikt. Vi hadde relativt mange saker som gjaldt ammeku.

Grunna overproduksjon av sauekjøtt vart det praktisk talt ikkje gitt støtte til sauefjøs i 2019. I fruktnæringa er det optimisme knytt til framtida og vi fekk inn mange søknader, særleg frå Hordaland. Det vart nytta betydeleg midlar til nybygg/ombygging av lager og pakkeri i Lærdal og på Utne.

d) Tilskot og tal saker, fordelt på støtteordningar, IBU-midlar

Hordaland (1000kr)	2017		2018		2019	
	Tal	Sum	Tal	Sum	Tal	Sum
Inv. tilskot, tradisjonelt landbruk	58	33134	73	42 958	67	41 441
Etablerarstipend	11	900	7	580	15	1 607
Bedriftsutvikling	2	170	2	91	5	451
Investeringsstilskot til nye næringar	11	4 880	5	2 960	3	700
Sum fylkesvise IBU-midlar	82	39 084	87	46 589	90	44 199

Sogn og Fjordane (1000kr)	2017		2018		2019	
	Tal	Sum	Tal	Sum	Tal	Sum
Inv. tilskot, tradisjonelt landbruk	72	52 738	82	58 308	42	38 491
Etablerarstipend	9	1 958	6	1 300	6	600
Bedriftsutvikling	8	1 547	6	950	5	962
Investeringsstilskot til nye næringar	3	700	3	1 550	6	3 000
Sum fylkesvise IBU-midlar	92	55 943	97	62 108	59	43 053

I Hordaland låg samla løyvingar omlag på same nivå som dei to siste åra. I Sogn og Fjordane gjekk løyvingane og tal saker noko attende, men dette må sjåast på bakgrunn av heilt uvanleg høge tal i 2018.

IN gav relativt mange tilsegn om tilskot til nye næringar i 2019. I Hordaland vart støtte stort sett gitt i form av etablerartilskot og totalsummen vart difor låg. I Sogn og Fjordane var det litt større investeringar og det vart dermed løyvd noko meir tilskot.

e) Tilskot pr. kommune, IBU-midlar

Hordaland	Tilskot	Sogn og Fjordane	Tilskot
1201 Bergen	331	1400 Sogn og Fj.	0
1211 Etne	2 120	1401 Flora	0
1219 Bømlo	410	1411 Gulen	3 760
1221 Stord	0	1412 Solund	600
1222 Fitjar	2 090	1413 Hyllestad	0
1223 Tysnes	0	1416 Høyanger	0
1224 Kvinnherad	7 495	1417 Vik	100
1227 Jondal	2 596	1418 Balestrand	275
1228 Odda	0	1419 Leikanger	394
1231 Ullensvang	7 271	1420 Sogndal	366
1232 Eidfjord	0	1421 Aurland	430
1233 Ulvik	599	1422 Lærdal	2 052
1234 Granvin	60	1424 Årdal	0
1235 Voss	5 562	1426 Luster	6 016
1238 Kvam	1 500	1428 Askvoll	167
1241 Fusa	1 505	1429 Fjaler	2 070
1242 Samnanger	0	1430 Gaular	42
1243 Os	0	1431 Jølster	160
1244 Austevoll	0	1432 Førde	6 600
1245 Sund	0	1433 Naustdal	750
1246 Fjell	0	1438 Bremanger	0
1247 Askøy	70	1439 Vågsøy	0
1251 Vaksdal	1 500	1441 Selje	3 600
1252 Modalen	2 000	1443 Eid	530
1253 Osterøy	3 750	1444 Hornindal	3 525
1256 Meland	0	1445 Gloppen	4 423
1259 Øygarden	0	1449 Stryn	7 193
1260 Radøy	4 400		
1263 Lindås	540		
1264 Austrheim	0		
1265 Fedje	0		
1266 Masfjorden	400		
Sum	44 199	Sum	43 053

Bønder i 39 av dei 58 kommunane i Vestland fekk støtte frå IBU-midlane. Det er stor skilnad mellom kommunane. Dei 7 kommunane Kvinnherad, Ullensvang, Stryn, Førde, Luster, Voss og Gloppen, fekk tilsaman over halvparten av samla tilskot. Interesse for investeringar er klart høgst i dei midtre og indre områda i regionen.

f) Kvinneretta saker

40% av sakene vart karakterisert som kvinneretta, dvs. at kvinner er medeigar, har meir enn 30% av styremedlemene eller leiinga i verksemda, eller at prosjektet er særleg retta mot å styrkja sysselsettinga for kvinner. Det var ingen særleg forskjell mellom dei to fylka på dette punktet. Dei kvinneretta sakene er i snitt litt mindre enn dei andre.

g) Utviklingsprogramma og lån

I tillegg til IBU-midlane vart det gjeve tilskot og lån til landbruket frå andre verkemiddel i Innovasjon Norge:

	Hordaland	Sogn og Fjordane
Utviklingsprogrammet for landbruksbasert vekst	3,4	2,4
Verdiskapingsprogram for fornybar energi	0,7	0,1
Lågriskolån til landbruket	27,2	4,0

Det vart òg nytta midlar til landbruk frå bioøkonomiordninga og frå distriktsverkemidlane til landbruksbedrifter, sjå under tabell 4a).

h) Døme på saker som har fått støtte frå Innovasjon Norge

VFG Eigedom, regionalt frukt- og grønnpakkeri i Lærdal

Innovasjon Norge løyvde 6,0 MNOK i tilskot og 18,0 MNOK i lån til den nye satsinga med å etablere felles regionalt frukt- og grønnpakkeri i Håbakken i Lærdal. På dette prosjektet vart det nytta IBU-midlar, distriktsretta risikolån og tilskot og landsdekkande lågriskolån.

Sogn og Nordfjord har gjennom systematisk utviklingsarbeid og satsingar utvikla seg til å bli største region i landet innanfor frukt- og bærproduksjon målt i verdiskaping. Lærdal Grønt, Innvik Fruktlager og Sognefrukt arbeider no for å etablere felles organisering og pakkeri for ei rekkje produkt, mellom anna eple, plomme, pære, bringebær, jordbær, moreller, aprikos, potet og ei rekkje grønnsaker. Totalt omfattar desse pakkeria over 200 produsentar.

Utviklinga i marknad og produksjon set press på næringa for vidare omstilling og meir samarbeid. Marknaden for frukt og grønt er i stor vekst, og dette er venta å fortsetje framover. Det nye store løftet med å etablere fellespakkeri i Håbakken skal sikre mottaks- og leveringskapasitet, kvalitet og samtidig også evne og kapasitet til utviklingsarbeid.

Lars Ingvald Folkedal, Granvin

Folkedal har på få år bygd opp ein vanleg vestlandsgard til ei allsidig verksemd som sysselset omlag 6 årsverk. Han slaktar og foredlar 25 tonn kjøtt i året og har eigen gardsbutikk. Han er òg i ferd med å bygge ein ny driftsbygning for 30 mjølkekyr, sjølv sagt i grindverk.

Folkedal har sett opp eige sagbruk som skjer tømmer av spesielt store dimensjonar. Her produserer han materialar til bygging av grindverksbygningar, ein teknikk med vekt på kortreist tømmer og lågt klimautslepp. Fleire hus på garden vert varma opp med bioenergi frå eigen skog. Folkedal fekk bygdeutviklingsprisen i Hordaland i 2019.

4. Oppfølging av andre oppdrag

a) Bruk av finansielle verkemidler (I MNOK)

Budsjettpost	Virkemiddel	2017	2018	2019
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Marknadslån	727,4	473,8	376,0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Etablerartilskot	20,3	15,8	10,5
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskot	12,7	19,9	3,5
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	83,7	153,0	115,9
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	0,8	1,5	0,0
NFD 2421.71 Innovative næringsmiljøer	Tilskot	16,5	17,6	16,3
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	IFU	19,8	25,3	28,5
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	OFU	16,3	22,2	15,3
NFD 2421.72 Innovasjonskontrakter	Innovasjonspartnerskap	0,0	16,0	0,0
NFD 2421.74 Reiseliv, profilering og kompetanse	Tilskot	3,4	4,0	2,8
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskot	110,4	100,3	193,6
NFD 2421.77 Tilskudd til pre-så Kornfond	Lån	4,0	8,0	0,0
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskot	1,1	1,1	1,1
KMD 550.70 Bedriftsrettede programmer i distriktene	Tilskot	0,2	0,5	0,6
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskot	0,0	5,0	1,2
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskot	1,8	0,2	0,0
KMD 553.65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet	Tilskot	0,0	0,2	0,0
KMD 553.74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljøer	Tilskot	21,7	21,8	17,9
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskot	5,9	0,0	0,0
LMD 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket	Tilskot	0,0	5,6	1,8
LMD 1150.50 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftbasert vekst og verdiskaping	Tilskot	7,9	6,3	5,8
KD 285.53 EU-stimuleringsmidler	Tilskot	2,2	1,2	4,2
KLD 1422.70 Miljøvennlig skipsfart	Tilskot	8,8	0,4	0,0
KUD 325.71 Kulturell og kreativ næring	Tilskot	0,0	0,3	1,1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskot	0,2	0,0	0,0
UD 169.70 Visjon 2030	Tilskot	0,7	0,5	0,0
Diverse tilskudd	Tilskot	0,1	0,4	0,5
Sum		1 065,7	900,7	796,5

Det har vore låg etterspørsel etter lån i 2019, spesielt lån til fiskeflåte. Meldinga om nytt kvotesystem har skapt noko uvisse kring rammetilhøva for næringa og investeringar kan ha blitt utsett av den grunn.

For tilskotsverkemidlane er situasjonen annleis. Her har det vore ein auke. Det er tilskot til miljøteknologi som utmerkar seg med ein auka på heile 93%. Det vart løyvd 193 MNOK til bedrifter i Vestland. Dette utgjer ein tredjedel av forbruket for heile landet. Dette syner at bedriftene i Vestland er orientert mot miljøprosjekt.

b) Døme på saker som Innovasjon Norge har gitt støtte til:

Fyrste nullutslepp-offshorefartøy i verda

Skipet Viking Energy er 95 meter langt, bygd i 2003 og vert i dag drive med LNG. Det skal no byggjast om til brenselcelledrift med ammoniakk som drivstoff. Dette er første gong ei ammoniakkdrive brenselcelle blir installert på eit fartøy. Målet er å vise at ein stor brenselcelle kan levere all nødvendig elektrisk kraft på ein trygg og effektiv måte, ikkje minst på lengre seglingar.

Bak prosjektet står reiarlaget Eidesvik Shipping, NCE Maritime CleanTech og i alt 14 selskap og institusjonar. Prosjektet vil koste 230 MNOK, der 100 MNOK kjem frå EU. Det har og fått 18,5 MNOK i utviklingsstøtte frå Innovasjon Norge si miljøteknologiordning til tidleg utvikling av brenselcella. Prosjektet syner at Norge kan verta leiande i verda på utsleppsfri havbasert transport.

Bulandet miljøfisk AS – Nytt oppdrettskonsept

Målet med pilotprosjektet er å bygge og teste ut eit eigenutvikla nytt landbasert oppdrettskonsept. I pilotprosjektet skal det utførast omfattande forskings- og utviklingsarbeid for å dokumentera miljøeffekten av Bulandet-modellen. I tillegg til å sjå på effekten på lakselus, skal dei mellom anna teste ut semi-intensiv resirkulering av sjø utan bruk av biofilter, og trening av postsmolt for å gjere den meir robust, særleg mot dei aukande problema med CMS (hjartesprikk) og andre hjartelidingar.

Bulandet Miljøfisk sitt pilotanlegg er ein oppdrettsmodell basert på norske kystnære fortrinn. Prosjektet vert gjennomført i samarbeid med Akvahu AS (Hyllestad), Norce / Universitetet i Bergen, Aquaculture Innovation/Norsk Havbrukssenter (Brønnøysund), samt Landøy Fiskeoppdrett (Værlandet).

Bedrifta fekk 20 MNOK i tilskot frå miljøteknologiordninga, 20 MNOK i distriktsretta risikolån og 3 MNOK i distriktsretta investeringstilskot.

5. Resultatvurderingar

Både MCT-klynga og mange bedrifter gjer ein stor innsats for å gjere maritim næring meir berekraftig. Innovasjon Norge har bidrege inn i fleire ulike prosjekt knytt til nye og grøne maritime framdriftssystem. Vi har bidrege med finansiering til Corvus AS sin batterifabrikk, og vi har også bidrege inn i prosjekt som testar ut hydrogen og ammoniakk som alternative, grøne maritime energikjelder. Det tidlegare omtalte EU-tilskotet, viser at region Vestland er leiande i denne utviklinga, og at dette er prosjekt som kan føre den globale næringa inn ei langt meir berekraftig utvikling.

Vi ser at reiselivet også har eit aukande fokus på berekraft, og Innovasjon Norge har ein viktig rolle i dei ulike destinasjonane sitt systematiske arbeid for auka berekraft i næringa. Voss Gondol sin opning passar godt inn i denne satsinga, med sin sterke tilknytning til ein miljøvenleg jernbane.

Som omtalt ovanfor har interessa for risikolån minka i 2019, både i distrikt og i meir sentrale strøk. Dette er ei utvikling vi også ser på nasjonalt nivå, utan at vi kan gje noko eintydig svar på kvifor dette

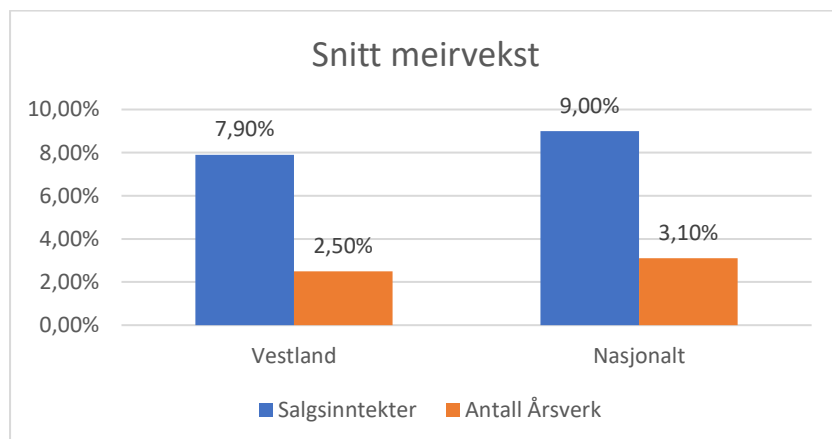
skjer. Vi meiner likevel at noko av grunnen er at næringslivet går bra, og at bankane strekkjer seg lengre for å imøtekoma bedriftene sitt finansieringsbehov.

I tillegg har Innovasjon Norge innført ei ny finansieringsordning som vi kallar Vekstgaranti. Denne ordninga er retta inn mot bedrifter som planlegg vekst. Ordninga vert gitt direkte av bankane, med ein delvis kausjon frå Innovasjon Norge. Denne ordninga kan dels konkurrera med Innovasjon Norge sine risikolån, og vi ser at bankar i vår region hadde eit samla utlån på nær 70 MNOK under denne ordninga i 2019. Dette kan ha medført ein noko lågare etterspurnad etter risikolån.

Vi arrangerer regelmessig «Frå ide til Marknad» i samarbeid med lokale inkubatorar og næringshagar. Vi ser at nokre av desse har hatt mindre deltaking gjennom 2019. Dette gjeld heile regionen og kan ha samband med at næringslivet går bra, og at motivasjonen for å starte eiga bedrift dermed er mindre.

Effektmålinga frå SØA (tidlegare SSB).

Innovasjon Norge har dei siste åra berekna indikatorar for effekt av støtte for enkeltkundar ved å samanlikne utviklinga hjå kundane med utviklinga i liknande bedrifter som ikkje har fått støtte frå Innovasjon Norge. Samanlikningsgrunnlaget, eller kontrollgruppa for IN-kundane, vert valt ved å finna bedrifter som liknar så mykje som mogeleg på kundane når det gjeld storleik, alder, næring og om kunden ligg i distriktspolitisk område eller ikkje. For ein god del IN-kundar er det ikkje mogeleg å finna bedrifter som er like nok. Desse blir dermed ikkje med i analysen.

Berekningane er basert på rekneskapstal for bedriftene frå 2003 til 2018. Analysane viser at IN-kundar i gjennomsnitt har høgare vekst enn kontrollgruppa i treårsperiodane etter motteke støtte. Forskjellen mellom IN-kundar og kontrollgruppa er særleg stor for utviklinga i salsinntekter, der IN-kundar i snitt har ein årleg vekst på 6-13 prosentpoeng meir enn kontrollgruppa. IN-kundane har også ein årleg meirvekst i sysselsettinga (tal årsverk) på 2-4 prosentpoeng.

Den positive samanhengen mellom Innovasjon Norge sin innsats og bedriftene sin utvikling er ein indikasjon på at det har positiv effekt å få støtte frå Innovasjon Norge. Det kan ikkje nødvendigvis tolkast som ein kausal samanheng. Vi kan ikkje sjå bort frå at det er faktorar som ikkje er teke omsyn til som også påverkar den økonomiske utviklinga. Ikkje desto mindre er Innovasjon Norge tilfreds med at våre kundar gjennomgåande gjer det betre enn kontrollgruppa.